

ПОЗОР ИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСИ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРОТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ ОВАКИ ПУТ.

ЉУБАВ НИЈЕ ШАЛА.

Шаљива игра у I. радњи, по туђој мисли од А. Хаџића.

О С О Б Е:

Мороквашићка, богата удовица	Ј. Маринковићка.
Милица, кћи јој	Б. Савићева.
Златко Славујевић, песник и почасни велики бележник варошки	Руџић.

Наста, послуживача мороквашићкина	Ј. Поповићева.
Рокса, праља	Д. Хаџићева.
Мита, писмоноша	Соколовић.
Ђира, пандур	Рашић.

Збива се у Новоме Саду: први део радње у мороквашићкиној кући, а други у стану Златка Славујевића.

(Овај се комад приказивавао први пут у Вршци 27. јула 1871.)

РАДЊА ПРВА.

ПОЈАВА ПРВА.

Милица (сама.)

Милица (седи на одмарачи и чита из књиге сетно, невесело :)

„Ој, лахори, ој, тихи зефири,

Куд летите на клањани крили?

Одлетите до моје драгане,

Па дуптајте речице лагане!

Реците јој, ви лахори мили,

Да сте моји уздисаји били!

Реците јој, нека драга чује,

Како моје срдашце тугује,

Те ће ваљда пожалити свога,

Пожалиће свога љубазнога,

Сетиће се на ме оно цвеће,

Па за другог удати се неће.

Моје Милице, моје зумбул-цвеће!

Не плаши се, Златко, и не ће се за другог удати Милка твоја, слатки Златко, мој мили песнице, не, ниеада!

„Па баш да умрем, душо,

Да ме сахране,

На баш и пеп'о гроба

Да ми нестане —

Остаће љубав моја,

Веруј остати,

И док је света, века,

Да ће трајати! (Задуби се у читање.)

ПОЈАВА ДРУГА.

Пређашња и Мороквашићка (долazi са стране са шеширом и шалом у руци.)

Мороквашићка (улазећи.) Милице! Ето ти је где се опет задубила у те проклете сањарије! Те данашње девојке баш су ти права беда на овоме свету! Еј, са свим је то друкчије било у моја времена! Није се ту много сањало, већ девојку за руку па на венчање, а сада — шућ мућ па проли! (Приближи се Милице.) Милице!

Милица (скочи нагло са седишта, загрли матер и поичне јецати.) Ах, мати, мати, зар се морам Златка одрећи, зар не ћу моћи бити његова? Та ви стега до сад увек тако радо примали у нашу кућу!

Мороквашићка. Док се господин Златко уљудно владао, увек ми је био добро дошао, али од како сам приметила, да мојој госпоњини вћери главу заврће својим несланим стиховима, од тога доба нема више кашике овде! Далеко му лепа кућа!

(Наставиће се.)

Д О Н А Д И Ј А Н А.

Као што се моцартова опера „Дон Хуан“ назива „опером над операма“, тако се исто може и моретова шаљива игра „Дона Дијана“ назвати „шаљивом игром над шаљивим играма.“ Где се год до сада приказивала та шаљива игра као што треба, свугде се допала. И сама мисао, па и начин, којим је та мисао изведена, заслужују потпуну похвалу. Пре свега неколико речи о самој мисли у томе делу. Мисао је са свим zgodна за шаљиву игру. Лепа, а иначе умна и разумна женска из великашке породице увртила је себи у главу, да се свака женска само понижује ако се заљуби, или, што је још горе, ако се уда. Тиме губи само своју слободу и самосталност. Према томе је дакле задатак сваке женске племенита срца, да се не заљубљује и не удаје и да се свакој просидби руга. Али како је ова мисао против саме природе, то је по себи и неистинита. Задатак је овој шаљивој игри дакле, да јунакињу обавести, да је у заблуди кад тако мисли и да је изведе на прави пут. Начин, којим се доскаче тој заблуди, показује нам тек ту шаљиву игру у правој уметничкој светлости њезиној. У Дони Дијани не учини преврат тек какав год спољашњи утицај, него њене рођене стреле одапињу се против ње, па је приморавалу, да увиди да је била у заблуди. У томе је дакле велики значај те шаљиве игре, што гледамо како се тај преврат збива у души дијаниној. Тај преврат у Дијани производи Дон Цезар, који је њеним рођеним оружјем бије, па је корак по корак приморавала, да се отресе своје заблуде. Песник се постарао, да нас Дон Цезар одмах у почетку задобије, и ми саучешћем пратимо целу му радњу и борбу и радујемо се његовој победи. Да би та победа испала што сјајнија, створио је песник Перина, који и ако је по пореклу Шпањолац, али као човек на своме месту може да припада ма којој народности на свету. Са свим је природно, а и уметнички, да у глави периновој понизне мисао, да се Дона Дијана бије њеним рођеним оружјем. Та се мисао и могла породити само у њему, као у човеку, који добро познаје свет и људе. Као повереник Доне Дијане могао се лако уверити, да ће она подлећи. Са свим је природно, да се овака мисао

роди у човеку, који није сам заљубљен у лепу кнегињицу. Ни један од њезиних просилаца не би могао доћи на ту мисао, јер је сваки ухваћен у љубавне замке дијанине, а страсна љубав чини човека слепим. А да песник још боље протумачи, за што се Перин тако својски заузима да горду Дијану поништи, бацио је искру љубави и у његово срце, те тако што год ради, ради с вољом, а да би и он дошао до своје Флорете.

Веома је добро и дивно замишљено од писца, што мисао, којом се побеђује Дијана, истинито пониче у глави периновој, али што ту мисао изводи Дон Цезар. Према томе Цезар не врши само оно, што му Перин казује; није само лутка, која се креће по вољи периновој; него ради самостално да изврши мисао, коју је у њему само подстакла Перин. Да тако не ради, Цезар би био лутка на конопцу и ништа више. Дивно је дакле заиста од песника, што је тако удесио, да Цезар ради као момак, који је дорастао за свој тешки задатак, и то тако вешто, да на послетку и самог Перина из ненада затече цезарево умље. Али овај рад цезарев иде уједно у прилог и самој Дони Дијани. Јер што више умља показује Дон Цезар у начину, којим хоће до цели да дође, у толико све више и више показује, да је достојан лепе и поносител кнегиње и да заслужује, што се и ми на послетку радујемо његовој победи.

Тако је исто дивно замишљено од песника и то, што се цела радња у његовој шаљивој игри збива за време неке светковине, при којој се човек слободније креће. Тиме се може протумачити, што се Дијана и Цезар тако без зазора састају и једно другом приближују, и што нас при свршетку ништа не вређа, када оно Дона Дијана призна, да је њу победила и од њезине поноситости већа поноситост цезарева и да је била у заблуди, кад је мислила, да ће бити слободна само тако ако се не удаје. Да се то не збива за време светковине, када човека не притискују тешки окови хладне пристojности, јако би вређало то дијанино признање и нас и цео женски спол, ал' овако ником ништа!

(Свршиће се.)

Э Д И С Т И Ј А И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Избирачица) приказивана је 22. фебруара о. г. Што чешће гледамо овај комад нашег вредног и даровитог К. Тријковића, све се већма уверавамо, да би могао бити један од украса наше реперторије, само кад би се уделе неке допуне у појавама и неки мали исправци у карактеристици, на име у „избирачице“, а можда и у Савете. Успеху овакога комада много доприноси и глумљење, особито жива складност, добар ансамбл. Рекли бисмо, да се овом последњем захтеву боље одговорило, него до сада. Што се тиче појединих сила, спомињемо пре свега приказивачицу насловне улоге, Л. Маринковићеву, која је врло добро схватила и приказала размажено дете и преудварану лепотицу. — Л. Хаџићева (Савета) задобила је одмах испрва публику уметнутом песмом, а није ни допнијом игром погварила угодног утиска; само је молимо, да други пут при последњем разговору са Бранком оно „несретнице!“ не избаци баш тако немилостиво, као што је сад учинила. — Питомица М. Стевановићеву као да још хвата жижка (грознаца од жижака), што као да јој стеже и грло и сваки покрет, те још не можемо говорити о каквој перспективи у њену уметничку будућност, док је не прође жижка. — Од мушких приказивача имао је прилику према природи улоге само Рашић (Тошица), да развије своју комику; а то му је сад у толико пре пошло за руком, што је мало зауздао свој нагон за смејавања. Препоручујемо му, да се тога држи! — ђ.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Загребу.) 20. фебруара о. г. приказиван је у Загребу нов комад „Слика госпође Жанете“, од Велимира Ђорђевића. О том новом комаду пишу „Н. Н.“ овако: „Добро је учинио господин Ђорђевић, да је свој комад нарочито назвао „шаљивом“ игром; јер кад би се „Слика госпође Жанете“ пресуђивала са становишта и према значају веселе игре, не би могла поднети критике. Ми ћемо међу тим поћи још корак даље од госп. Ђорђевића, те „Слику госпође Жанете“ назвати нечим, што јако наноси на лакрдију; нужно је то пре свега истакнути, да нам суд о „Слици госпође Жанете“ буде што правичнији.

Без сумње је у „Слици госпође Жанете“ особита врлина основ игре. Ко у опште не зна, шта је лажљика чина, нити узима строго правила драматичних, за ње „Слика госпође Жанете.“ и онаква каква је, бити веома добра весела игра. Збиља је г. Ђорђевић у инсценирању и драматичној техници тако вешт, да му се управо морамо чудити. Кад га не бисмо познавали, гледајући ову његову шаљиву игру помислили бисмо, да је већ особито рутиниран, оседео драматург. Да је тако тачан у мотивовању радње, као што је сретне руке у стварању призора, г. Ђорђевић успевао би ванредно. Премда је комад прилично лоше представљен, његова техничка вредност ипак је местимична, а нарочито у другом чину, изазвала одобравање опћинства. Колико ми познајемо г. Ђорђевића, потпуном успеху биће код њега највећа запрека, што

одвећ брзо ради. Није то лак посао написати добру веселу игру, особито код нас, где је избор мотива веома мален, где нам је селаштво још примитивно, грађанство полутански изображено, да и не говоримо о невољи других разреда, где друштвени живот није у велико развијен, где је и интрига врло мајушна. Осим тога ми смо се навикли на француску комедију, која као у опште читава забавна књижевност француска, не изводи слике и прилике из унутарности душевнога живота, као што то чини енглеска и немачка, него ствара пуке последице спољашњих утицаја и случајних околности, па ипак ми француским правцем већ стога не можемо поћи, што немамо већег варошкога и салонскога живота. Па и боље је да идемо стазом Енглеза и Немаца, да примемо из богате душевности свога народа; јер ћемо само тим начином обрађујући наше књижевно поље спојити забавно с поучним и корисним. За то да како није доста само даровитост и духовитост; за то се иште дубоке проницаве науке, потпуне озбиљности и досљедне узрајности. Не пође ли нам одмах за руком, не треба за то да губимо воље. Рим, рекоше већ стари, није у један дан саграђен. Само слаби духови могу се задовољити с половичним успехом, велики и узвишени теже без умора за узором и савршенством. И управо с тога, јер смо ради, да наши даровити млади књижевници не застану на по пута, уздамо се, да нам они не ће замерити, што о њиховим делима може бити строго судимо. Имајући без броја сјајних дарова, била би управо грехота, кад бисмо пустили, да нам закржлаве у свакидашњости. Не желимо доиста ништа живље, него да сваки пут, кад нам се од сада још деси прилика да говоримо о новостима на нашем позоришту, будемо имали право, што мање критиковати, а што више хвалити.“

М У З И К А.

* (Драгомир Кранчевић.) Наш млади уметник примљен је за члана свирачког збора у мађарском народном позоришту. Ових дана свирао је у рихтеровом концерту у Пешти споров други концерат за виолину у пратњи целого свирачког збора. У првом делу тога концерта виолина има веома мало да ради, али у другом делу (adagio), где се мелодија чисто топи од мекоће, показао је Кранчевић, да је уметник на виолини. Његова пуна осећаја, лепа и чиста свирка занела је све по избор публику. У трећем делу тога концерта имала је публика доста прилике, да се још диви и његовој бравури на виолини.

С И Т Н И Ц Е.

* (Двобој међу девојкама.) По свима новинама разноси се глас, да су се у Загребу две девојке у двобоју огледале за неког господичића, у кога су обе биле заљубљене. Били су се ножевима, али ни једна од њих не оста на месту мртва, него је једна добила две ране под левим ребром, а друга омет пет испод врата и у лице. Још се не зна којој се приволео између њих двеју сретни љубавник!

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

36. ПРЕДСТАВА

У ПРЕТПЛАТИ 23.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 1. МАРТА 1873.

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

ТРАЖИ СЕ ВАСПИТАЧ.

НАЉИВА ИГРА У 2 ДЕЛА, С НЕМАЧКОГ ПРЕВЕО М. Х. С.

О С О Б Е:

Фридрих плем. Лајхт	Сајевић.
Венијамин, тврдица	Суботић.
Розенберг, трговац	Зорић.
Едуард, његов син	Станчић.
Тома Габлер	Марковић.
Јоза, слуга розенбергов	Соколовић.
Валентина, кћи розенбергова	Л. Хаџићева.
Адела, друга жена розенбергова	Ј. Поповићева.

Збива се у великој вароши у кући розенберговој.

У недељу 4. марта: „**ЈЕЛВА РУСКА СИРОТИЦА**“. Мелодрам у 2 раздела, написали Скриб, Девилње и Деверже, с француског превео В. Ж., музика од И. З.

Отвара се претплата на 12 представа. Ко од наших поштованих претплатника жели своја места и у овој претплати задржати, нека се изволи пријавити у вече на каси, или у позоришној писарници најдуже до недеље 4. марта о. г.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 новч. а. вр. у српској народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

Од „Зборника позоришних дела“ изашло је до сад пет свезака. У првој је свесци „Школски надзорник, у другој „Шаран“, у трећој „Честитам“ и „Француско-пруски рат“, у четвртој „Краљева сеја“ а у петој „Максим Црнојевић.“ Прве две свеске стоје 20 новч., трећа 30 новч., четврта 50 новч., а пета 40 новч. а. вр.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.